van Amsterdam deze regeling bedoeld had als een *normale* en *blijvende* verhouding tusschen hem en de gemeente van Djocja. Maar ze zijn dit niet, nu deze regeling alleen als overgangsmaatregel bedoeld is en ten doel heeft om de gemeente te Djocja later tot volkomen zelfstandigheid te brengen.

In een slotartikel zullen we deze bezwaren nog afzonderlijk nagaan en aantoonen, hoe de regelen, die Ds. Wijers stelt, volstrekt niet in dien absoluten zin mogen opgevat worden, zooals hij dit doet. Het voorbeeld van ons eigen kerkelijk leven geeft exempelen genoeg, waarult bij analogie kan worden afgeleid, dat wat te Djocja geschieden zal volstrekt niet in strijd is met de beginselen van ons Gereformeerd Kerkrecht.

Dr. H. H. K.

Voor Kootwijks Scholen.

Uniegift Eiland Marken *f* 1, in hartelijken dank ontvangen door

Ds. J. H. HOUTZAGERS.

Kootwijk. *Voorzitter.*

Teetafel.

Ds. J. W. A. NOTTEN, emeritus-predikant te Velp. EEN BEDE VAN GODVRUCHTIGEN. Afscheidswoord, uitgesproken aan den avond van 30 Juni 1912. Arnhemsche drukkerij en uitgeverij.

„*Over*-gevoeligheid was vaak oorzaak van zwakte, waar mannelijke kracht werd gevorderd." Dat zegt, nadat hij op de eerste bladzijde van dit zijn laatste woord tot zijn Gemeente, de B-Kerk van VELP, van zijn „overgevoelig geworden zenuwen" had gesproken, daarin op de 18e bladzijde Ds. NOTTEN van zichzelf. — Het ligt voor de hand bij deze twee uitspraken aan een wisselwerking te denken en ik meen daarmee ook niet geheel mis te tasten. Alleen maar, die *over*-gevoeligheid, — de cursiveering is niet van mij —, kan toch evenmin alleèn veroorzaakt wezen door z'n nu neurasthenisch zijn, als dit laatste alleèn door z'n *over*-gevoeligheid. Immers overgevoelig was hij al, ook toen zijn zenuwen nog niét overgevoelig waren; zij zijn dat in den laatsten tijd eerst geworden.

Ook al blijf ik dus vasthouden aan de zooeven genoemde wisselwerking tusschen de zielige en lichamelijke zijde van NOTTEN's leven, houd ik het er daarom oòk voor, dat hij wel altijd heel gevoelige zenuwen heeft gehad en dûs aanleg tot neurasthenie, maar dat zijn zielige overgevoeligheid, die hem, naar zijn eigen zeggen, vaak leelijke parten heeft gespeeld, een gesteldheid is geweest van zijn aangeboren karakter.

Dergelijke gesteldheden, of liever ongesteldheden van het aangeboren karakter komen meer voor en maar weinig menschen lukt het zich, in den loop der jaren, een karakter te verwerven dat er vrij van is.

Nu is òver-gevoeligheid, als al wat òver de schreef gaat, zeker mis. Zij is een exces van de gevoeligheid, en wijl licht storend de harmonie van het zieleleven, voor de gezondheid daarvan minstens bedenkelijk.

Noem haar een karakterfout, liever zou ik haar noemen een fout van een eigenschap, van een qualiteit van het karakter, dat nog heel wat andere qualiteiten kan hebben, en dan zal ik maar dadelijk zeggen, dat een karakter in weerwil van die fout, mij veel aangenamer is, dan een zonder die eigenschap en dus ook zonder die fout.'

Over-gevoeligheid deugt niet, maar met dat al getuigt zij dan toch van 'n sterk gevoel en ook van de sterkte van dat hooger-gevoel waarvoor wij het woord „gemoed" hebben.

Zeker, 'n mensch behoört zijn gevoel te beheerschen door zijn redelijk-willen en bij moet het nooit, zelfs niet bij de hevigste ontroering uit den band laten springen.

En toch, zooals ik een ongetemd prairiepaard bij al zijn gevaarlijkheid voor zichzelf en zijn medeschepselen, mij dunkt mooier zou vinden dan ik vind den ouden, strammen in-het-gareel loopenden knol, waar het leven haast uit is, zoo doet een mensch met ongebreideld gevoel, bij al zijn gevaarlijkheid, mij toch aangenamer aan, dan de *homme éteint*, de mensch bij wien het gevoel is uitgeblusscht, of ook dan de bruut, die onder mijn sterke verdenking ligt dat, althans het hoogere gevoel, nooit tot de uitrusting van zijn zieleleven heeft behoord.

VON HARTMANN vergelijkt ergens het gevoel, niet ongeestig, met den klankbodem in een muziekinstrument. Maar is de ontmoeting met 'n gevoelsmensch, zoo 'n mensch-met-gemoed, bij wien, om in dit beeld te blijven, ûw woord, waarin gij eigen gedachte en stemming uit, terstond en helder weerklank vindt in zijn ziel, voor u niet 'n verkwikking?

Is ook niet het woord van zulk een mensch, waarin hij uit, het hemel-hoog juichen en ook het ten-doode-bedroefd zijn van zijn ontroerde ziel, voor u 'n verkwikking? 'n Verkwikking, 'n verlevendiging, omdat ge dan de levenswarmte, de warmte van zijn zielig-leven in uw eigen ziel voelt.

Een beetje van die verkwikking hebben wij in onze dagen en ook onder ons wel noodig. Nu zal ik niet beweren, dat zij ons ook niet kan toekomen van menschen wier zieleleven zóó harmonisch ontwikkeld is, dat iedere functie daarin het háre doet, maar wel, dat die verkwikking ons zeker niet zal toekomen van menschen, bij wie alles heel mool functioneert, maar bij wie het gevoel stop is gezet.

Dan biedt een „gevoelsmensch" meer verwachting.

En omdat ik in Ds. NOTTEN, toen ik hem in ROTTERDAM, waar wij elkaar het eerst ontmoetten, al spoedig zulk een „gevoelsmensch" vond, is hij mij sympathiek geworden en altijd gebleven.

Aan dat „gevoelsmensch", dat man-van-gemoed zijn, zij het ook niet zonder exces, is, naar ik meen, meer nog dan aan z'n mooie verschijning en stem, de sterke bekoring te danken, die niet enkel als vriend, maar ook als zielzorger, — want dát is hij niet alleen op VÉLDWIJK geweest —, en als prediker van hem uitging.

„Hij kon je", — ik heb het van meer dan een zijner vroegere en latere parochianen gehoord, „zoo verkwikken".

Zeker, ik wist het, en hij heeft het ook gezegd in dit afscheidswoord, dat de nu laatste 15 jaren, die hij in de B-kerk te VELP heeft doorgebracht, „niet de rustigste jaren van zijn ambtelijk leven zijn geweest".

En, onrust verstoort bekoring.

Toch heeft hij ook dáár, gelijk overal waar hij geweest en gewerkt heeft, velen door de geestelijke verkwikking, die hij hun bracht, met geestelijke banden aan zich gebonden.

En zooals NOTTEN zelf *is*, zoo is ook dit afscheidswoord.

Gevoelig, òvergevoelig, maar daardoor ook een woord van *sentiment*.

Een woord dat spreekt tot het hart.

Reeds de, uit Psalm 17:7 genomen tekst: *Maak Uwe weldadigheden wonderbaar*," stemt.

En die gemoedsstemming van biddende godsvrucht blijft er in. Blijft er in, zoo bij de toelichting als bij de ontwikkeling van de Davidsbede, die de prediker als veelomvattend, kenmerkend, terugleidend en heilvoorspellend, voor zijn hoorders ontvouwt.

't Is zoo, NOTTEN spreekt in dit woord veel over zichzelf.

Maar wie zal dat hèm, den bijkans 70-jarige, die zulk een rijk ambtelijk-leven achter zich heeft, hem den man der over-gevoeligheid, euvel duiden? En dat tè minder, wijl ook uit dat over-zich-zelf spreken toch altijd de voor genadedankende en om genade-smeekende godsvrucht spreekt.

In deze predicatie, zoo weldadig aandoende door haar teere en warme mystiek, doet dat stukje auto-biographie dan ook goed. Het geeft aan dit „laatste woord" de intimiteit van het laatste spreken van een ouden vader tot zijn kinderen.

Alleen maar, waarom bij het spreken over „de standplaatsen", ROTTERDAM niet is genoemd, begrijp ik niet recht. Ook daar toch heeft Ds. NOTTEN èn als herder èn als leeraar „niet alleen opgang gemaakt, maar ook ingang gevonden."

Lezenswaardig is ook het laatste deel van deze preek, waarin de prediker zijn hope uitspreekt voor „een nog eens buitengewoon opbloeien der Kerk."

Lezenswaardig, doordat wat dáár gezegd wordt over het Hervormd Kerkgenootschap; over het nog niet tot samensmelting komen van de Kerken A en B in VELP en elders; over de opleiding van dienaren des Woords; en eindelijk over wat NOTTEN noemt „het scheur- en splijtziek zijn onzer dagen" terwijl „inmiddels allerlei onweerswolken opsteken, die de stormen van den jongsten wereldnacht voorspellen", — zoo actueel is.

Met Ds. NOTTEN is thans uit het ambtelijk-leven in onze kerken een man van niet geringe beteekenis in haar leven heengegaan; en daarbij een herder en leeraar die voor velen tot rijken zegen is geweest. Daarom, en niet alleen uit piëteits-gevoel tegenover een ouderen vriend, heb ik dit artikeltje aan zijn „afscheidswoord" gewijd. Moge het einddoel wat ik er mij meê gesteld heb: dat zijn vele vroegere en latere dankbare hoorders, die het hem niet hebben hooren uitspreken, het alsnog zullen gaan lezen, — er door worden bereikt.

Zij zullen er hûn NOTTEN weer in voelen.

G.

Vereenigingsleven.

CENTRALE DIACONALE CONFERENTIE.

Er is in Arnhem heel druk gepraat over de kerkrechtelijke positie der diaconieën, en zóó duidelijk is daarbij uiteengezet, dat de diaconie niet is een zelfstandige vereeniging, die souverein is op het gebied van de armverzorging van wege de Kerk, dat wie die discussies gehoord heeft er wel voor bewaard zal blijven, de vergadering van de 24e Centrale Diaconale Conferentie der Gereformeerde Kerken in Nederland te beschouwen als behoorende in eigenlijken zin tot die zaken, welke in de rubriek „Vereenigingsleven" thuis behooren.

Het zal dan ook wel niet noodig zijn, te verklaren, dat het slechts met gebruikmaking van de noodige journalistieke vrijheid door schrijver dezes mogelijk geacht wordt, in deze rubriek iets van bedoelde Arnhemsche vergadering te zeggen, en dat hij door deze rubriceering, waarop zeker wel iets is af te dingen, allerminst blijk wenscht te geven van een verwarring van begrippen, die zeker veelvuldig voorkomt en waartegen niet ernstig genoeg kan worden gewaarschuwd.

Evenwel is in de omstandigheid, dat armenzorg over het algemeen genomen meestal als een zaak van vereenigingen van allerlei aard beschouwd wordt, althans door wie met de Kerk niet of tenminste weinig rekent of de taak en de positie der Kerk niet verstaat, wel eenige aanleiding te vinden om ook op deze plaats van de meergenoemde vergadering iets te zeggen.

Een nadere aanleiding om haar ter sprake te brengen, kan gevonden worden juist in het feit, dat, waar practisch zoovele vereenigingen armenzorg drijven, het zijn nut kan hebben, ook hier een weerklank te doen hooren van de stemmen, die de Conferentie steeds doet opgaan, om de armenzorg van het terrein van het vereenigingsleven terug te dringen naar het terrein, waar ze thuis behoort en waar ze alleen behartigd worden en werken kan zooals dat moet: naar het terrein van de Kerk, die ten deze zulk een schoone roeping van Godswege heeft.

Maar — het is geen schande, het te bekennen — er zou nog wel, zelfs heel gemakkelijk, een andere reden kunnen gevonden worden om hier de Conferentie te gedenken, die reden namelijk, welke men zoo gaarne als voorhanden aanneemt, wanneer iets aangename herinneringen nagelaten heeft en den prettigen indruk gevestigd heeft van te zijn geweest nuttig en leerrijk. Eerlijk gesproken, zeggen we, óók daarom hier iets van de Conferentie, wijl we er zoo gaarne iets van oververtellen.

Wie veel vergaderingen bijwoont en dus veel gediscussieer pleegt aan te hooren, loopt gevaar, op den duur z'n waardeering te zien verminderen van wat op vergaderingen gesproken wordt en er min of meer toe te gaan overhellen, over veel vergaderingen en over tal van discussies de schouders te gaan ophalen, als teeken van den twijfel, dien hij koestert omtrent het nut, dat door een en ander gesticht wordt.

We weten niet, of ons waardeeringsvermogen in dit opzicht ook reeds den verkeerden weg opgaat. Soms meenen we te bespeuren, dat dit inderdaad het geval is, maar soms ook, zooals b.v. verleden Woensdag te Arnhem, voelen we een geruststellende gewaarwording. Misschien evenwel staat de zaak zoo, dat, als ten deze een geruststellend gevoel over ons komt, dit een bewijs is van het feit, dat de vergadering, die dat gevoel wekte, inderdaad eenigszins boven het gewone peil stond.

Vergissen we ons niet, dan was dit laatste met de te Arnhem gehouden Conferentie het geval. Het was de drukst bezochte vergadering van al de 24, die de Conferentie tot dusver hield. Niet minder dan 109 diaconieën hadden vertegenwoordigers gezonden, en behalve die officieele vertegenwoordigers waren er nog heel wat andere belangstellenden, zoodat de in Musis Sacrum aanvankelijk voor de vergadering ingerichte zaal veel te klein bleek en verwisseld moest worden voor een veel grootere zaal, die heel aardig gevuld werd door de opgekomenen.

Was dat een prettig en aangenaam begin, meer tot blijdschap stemt het nog, dat in die groote vergadering van het begin tot het einde de meest broederlijke toon gehoord werd en de discussies zoo ordelijk en geregeld mogelijk verliepen, zonder dat orde en regel ook maar één oogenblik in dor- en doodsheid verliepen: de pit bleef er voortdurend in en de beslistheid in den toon verslapte en verswakte niet.

Dat was te merkwaardiger, omdat de vergadering, behalve de quaestie van de Armenraden, nu niet zoo heel buitengewone dingen op de agenda had staan, maar meer zaken van een zeer gewone belangrijkheid. Men kreeg zoo den indruk, dat al die menschen, daar in de zaal van Musis aanwezig op dien regenachtigen 4en September, bezield waren door de heerlijkheid van de taak der verzorging van de armen om Christus' wille, en dat de gedachte aan die schoone, maar moeilijke en veel zelfopoffering vragende taak op de vergadering beslag legde.

Te miskennen valt echter niet, dat het goede verloop der vergadering en de volledige ontstentenis van verwarring in de discussies mede te danken was aan de voortreffelijke leiding der vergadering door den Voorzitter, den heer P. J. J. Meij, van Arnhem. Zeker, de vergadering maakte het hem niet moeilijk, maar het leiden van zulk een vergadering is op zich zelf reeds moeilijk. En den Voorzitter past daarom ongetwijfeld hulde voor het feit, dat alles zoo mooi liep.

Het eigenaardige daarbij was, dat de leiding buitengewoon zacht, haast gemoedelijk was, zóó, dat alles als het ware vanzelf ging, zonder dat men eigenlijk merkte, dat er iemand was, die welbewust en met succes leidde. Het was een leiding, geheel overeenstemmend met het karakter der vergadering, in welke de aan het publiekelijk spreken gewende advocaat zeer harmonisch behoorde uittekomen naast den eenvoudigsten diaken uit de kleinste gemeente, die, als hij wat te zeggen had, dat moest kunnen doen op zijn eigenaardige en eenvoudige, misschien ietwat gebrekkige manier, zonder dat zulks ook maar in het minst hinderde of vreemd gevonden werd.

Werd zooeven gezegd, dat de agenda goeddeels niet van die buitengewoon belangrijke onderwerpen bevatte, welke de discussies als vanzelf zeer interessant zouden moeten maken, vergeten mag niet, dat er — gelijk gezegd — onder meer op stond de quaestie van de Armenraden, de vraag, of het voor de Kerken al dan niet geraden zijn zou, zich voor haar armverzorging te doen vertegenwoordigen in die raden. Die zaak vormde wel den hoofdschotel van den ganschen conferentieelen maaltijd, en er werden dan ook heel wat woorden over gewisseld.

Ook hierbij evenwel ging het weer zoo, dat de toon zeer broederlijk was, en de discussie geen oogenblik gevaar liep, verward te worden. Dit was óók wel daaraan toe te schrijven, dat per slot van rekening allen, die in de vergadering optraden, onder instemming van al de anderen, die niet spraken, precies hetzelfde wilden, al dacht de een ook wat optimistischer of pessimistischer dan de ander, al naar zijn aanleg en karakter.

Duidelijk kwam aan den dag, dat deze gedachte ieder bezielde: de Kerk moet vrij zijn en blijven van overheersching door of inmenging van de overheid, ook op het stuk der armenzorg; het Gereformeerde kerkrecht moet ook ten deze streng gehandhaafd blijven; de Kerk heeft ook op dit stuk hooge en heilige beginselen en een heerlijke roeping; de Kerk heeft te staan en te strijden voor wat haar overtuiging is in zake armenzorg en zooveel mogelijk ook op dit terrein, buiten haar eigen muren, te zijn een zoutend zout. En de aanwezigen konden zich bijna zonder uitzondering er mede vereenigen, dat met inachtneming van die vier dingen deelname aan de Armenraden niet alleen niet veroordeeld, maar zelfs aanbevolen zou worden. *)

Geen scherpe en heftige discussie dus, maar eenheid van zin en streven. Of het dan soms een vergadering van „ja-broers" was, zooals men dat wel noemt? Dat het daarnaar zelfs niet gezweemd heeft, kan wel blijken uit de sympathieke woorden, die de vertegenwoordiger van den Minister van Binnenlandsche Zaken, Mr. Peerbolte, aan het slot der vergadering sprak — en hiermede moge deze korte herinnering aan de mooie Arnhemsche vergadering besloten worden:

Het komt mij voor — aldus ongeveer Mr. Peerbolte —, dat het niet noodig is, dat ik verzeker, hoezeer de Minister belang stelt in de diaconieën in het algemeen en in de Gereformeerde diaconieën in het bijzonder. Wel wil ik er op wijzen, dat wie in Geref. kringen komt geen onzeker, maar een beslist geluid hoort. Wie een beslist geluid doet hooren, is echter wel eens lastig. Welnu, laten de diaconieën maar in lastigheid toenemen, mits het maar zij in die beslíste lastigheid, welke ik zoozeer toejuich. Intusschen heb ik het zeer bemoedigend gevonden, dat in deze Conferentie zoozeer de gedachte is uitgesproken, dat men moet uitgaan ook onder andersdenkenden, om daar voor zijn overtuigingen en inzichten te staan. Ik hoop dan ook, dat de Conferentie zeer moge bijdragen om de Gereformeerde diakenen en diaconieën te sterken bij hun arbeid en hen steeds moediger te doen uitgaan voor de taak, die zij te vervullen hebben.

*) Verweren zij naar het e.v. nummer van het *Diaconaal Correspondentieblad*, waarin de discussies in extenso worden weergegeven.

Buitenland.

Engeland. Generaal Booth.

„Niemand", zoo heeft de *Times* gezegd, „kan ontkennen dat er veel te leeren is van het „Leger des Heils" en van de ernstige, krachtige en vindingrijke persoonlijkheid van den man die het vormde. Laat ons hopen, dat wanneer het Leger als organisatie ten slotte mocht verdwijnen, de groote les van zijn tijdelijk succes niet zal vergeten worden: de les dat elke kracht, welke men ten goede der menschheid wil aanwenden, den mensch zoowel als een geestelijk als een stoffelijk wezen moet beschouwen, en dat de zwakken en kleinen, de armen en de ellendigen, evengoed uit ziel en lichaam bestaan, als dezulken die hun leven doorbrengen in den zonneschijn van aardschen voorspoed."

De Generaal is nu heengegaan; den 20sten Aug. stierf hij in zijn huis te Hadley Wood, na gearbeid te hebben tot in zijn ouderdom gelijk weinigen.

De bekende organisatie door hem gesticht, had haar oorsprong in „The Christian Mission", in Juli 1865 in Londen georganiseerd en waaraan door Generaal Booth in 1878 de naam gegeven werd van „The Salvation Army". Dit leger had voor een paar jaar in 49 verschillende landen zijne organisaties, werkte toen op 7210 verschillende plaatsen met een staf van 16,800 officieren en helpers van het Leger, en 45,339 plaatselijke officieren, 18,000 muziekcorpsen en 50,000 musikanten, hoofdkwartier Victoria St., te Londen.

In tegenwoordigheid van al de ambtenaren en officieren te Londen werd Woensdag in het hoofdkwartier te Londen Gen. Booth's testament gelezen, waaruit hij bleek zijn zoon Bramwell Booth reeds den 21 Aug. 1890 als zijn opvolger aangewezen te hebben. Deze was reeds 30 jaar hoofd van den staf.

De organisatie van het Heilsleger is een krachtig protest tegen de kerken; hadden deze hare roeping verstaan, er zou geen plaats voor haar geweest zijn.

Wat de generaal beoogde was „boven al het andere in de wereld te zien een organisatie, met de redding der zielen als voornaamst en allesomvattend doel". Al kwam daarnaast ook het omvangrijke maatschappelijke werk te staan, het Leger bleef voor hem de gelegenheid om zielen te winnen „voor God en voor het leger".

Daaraan moest alles dienstbaar gemaakt worden. Hij maakte de organisatie van het Leger des Heils, omdat het hem voorkwam dat deze het meest geschikt was om zielen te winnen voor den Heiland. Generaal Booth had bij het oprichten het oog op de Roomsche kerk gevestigd. Immers hij verklaarde eenmaal het volgende: „Ik vind dat de sterkste godsdienstige macht op aarde is gezeteld in het pauselijk hof te Rome. Ik wil mijn organisatie vormen naar hetzelfde model, aan de wettelijke en geestelijke macht slechts toevoegend de disciplinaire macht van den generaal, die hier de paus is der organisatie. De paus van Rome eischt het recht, om de tijdelijke macht te gebruiken als een plaatsvervanger Gods, maar hij heeft dat wapen verloren. De wereld heeft het hem ontnomen. Ik wil het bereiken, door hetzelfde wapen te gebruiken, dat in de Roomsch-Katholieke kerk zooveel kwaad heeft gesticht. Ik wil een krachtige daad ten uitvoer brengen, en door de kracht, welke die brengt in mij en in ieder ander wie dan ook, dien ik zal aanwijzen om mij op te volgen, wil ik rijkdom verzamelen, staten koopen, een koninkrijk verkrijgen en een wereld-omvattend keizerrijk."

Om zielen te winnen, moest het opperbevel van het Leger in zijn hand zijn; hij stelde de regels vast, naar welke moest gearbeid worden; hij schreef voor, wat moest worden geleerd; hij eischte onbepaalde gehoorzaamheid aan zijn bevelen — niet het minst van zijn eigen kinderen. Toen zijn tweede zoon, Ballington Booth, weigerde het bevel tot overplaatsing van N.-Amerika naar een ander land te gehoorzamen, heeft de Generaal met zijn zoon gebroken. De Generaal meende, dat de leer der uitverkiezing het winnen van zielen in den weg stond; hij verwierp die leer evenals die van het schuldbetalend lijden en sterven van den Christus. Hij vraagde niet: wat leert Gods Woord in zake de organisatie van hen die arbeiden tot uitbreiding van Gods Koninkrijk, maar welke organisatie leidt het snelste tot het bereiken van het doel: zielen winnen voor den Heiland.

Dit was zijn kracht. En de geschiedenis zal leeren dat dit ook zijn zwakheid geweest is. De Sociniaansche en Arminiaansche leeringen van den Generaal werken reeds door. Ook beginnen vele officieren ontevreden te worden over het systeem van onbepaalde gehoorzaamheid. Heeft de Heere Jezus niet gezegd: „Eén is uw Meester, namelijk Christus, en gij zijt allen broeders".

Wij betwijfelen of het zijn zoon Bramwell Booth gelukken zal de organisatie bij elkander te houden. De aureool dien de officieren en soldaten van het Leger om het hoofd van den Vader zagen schitteren, mist hij, al kan men hem geen organiseerend talent en groote werkkracht ontzeggen. Wij zijn overtuigd dat niet buigen voor de Souvereiniteit Gods ook, ja vooral in de zaliging van den zondaar, op den duur ontbindend op het Leger des Heils werken moet.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

HET GOEDE DEEL.

XXII.

HULP.

't Was stil en eenzaam op den weg. Alleen meende Otto een oogenblik het geluid van voetstappen te hooren. Doch hij lette er niet op en haastte zich voort.

Eensklaps vernam hij een luid geschreeuw, dat niet ver voor hem uit zich deed hooren. Otto luisterde scherp tot hij, aan een kromming van den weg gekomen, inéens begreep, wat er gaande was.

Dicht bij bespeurde hij een oud man in deftige kleeding, op den grond liggend en bij veel tegenspartelen vastgehouden door een kerel van ruw uiterlijk, die onder dreigen en vloeken hem zijn geld opeischte. Een andere man, die er al even ongunstig uitzag, had een jonge vrouw of meisje vastgegrepen, wier uiterlijk aanduidde, dat ook zij uit den gegoeden stand moest zijn. Zij gilde en riep luid om hulp, doch de aanvaller trachtte blijkbaar haar het schreeuwen te beletten, en Otto hoorde hem uitroepen: „Als je niet zwijgt, vermoord ik je".

Onze jonker bedacht zich niet lang. Zijn degen trekkende, rende hij op den roover toe die het dichtst bij was, de aanvaller van den ouden heer. „Laat los, schurk!" schreeuwde Otto hem toe, en eer de ander nog recht begreep wat er gebeurde, ontving hij, met het plat van het zwaard, zulk een geweldigen slag op het hoofd, dat hij, zonder één kreet, suisebollend ter aarde stortte.

De tweede aanvaller, ziende wat er gebeurde, liet nu de vrouw los, trok zijn mes, en snelde zijn kameraad te hulp. Doch de jonker wachtte zijn tegenpartij niet af, maar ging hem met den getrokken degen te gemoet. De roover, een forsch gebouwd man, scheen evenwel voor het flikkerende wapen niet vervaard en trachtte zich op Otto te werpen. Dit bekwam hem slecht. Want de Duitsche ridderzoon, in den wapenhandel wel geoefend, ontweek niet alleen den stoot met het mes, maar bracht meteen zijn aanvaller zulk een diepe wond in den arm toe, dat de man met een pijnlijken gil zijn wapen liet zakken en op de vlucht sloeg. In een oogenblik was hij achter het hout bezijden den weg verdwenen.

Met een uitroep van blijdschap liep het meisje op haar bevrijder toe, die zich met haar naar den ouden man spoedde, die vergeefs beproefde op te staan. De plotselinge schrik had hem als 't ware verlamd. Met veel moeite kreeg men hem eindelijk op de been, doch hij moest aan den kant van den weg gaan zitten, om tot bedaren te komen. De roover lag nog altijd bewusteloos op den grond, zoo roerloos alsof hij dood was. Doch de jonge vrouw, die zich even over hem heen boog, hoorde hem zwaar zuchten.

„Laat hem nog maar liggen", sprak Otto, „we zullen hem straks wel vinden. Waar moest ge heen?"

„We waren tegen het avondeten nog eens gaan wandelen, vader en ik", was het antwoord. „Nu waren we ongemerkt wat verder gegaan dan eerst ons plan was, en toen het al schemering werd, namen we den naasten weg naar huis. Even vóór we hier waren, zagen we plotseling twee mannen op ons afkomen, die ons staande hielden en ons een kleinigheid vroegen. Vader wilde iets geven, maar onverwacht greep de een hem aan, wierp hem op den grond, en riep: „Je geld of je leven!" Ook ik werd vastgegrepen en bedreigd als ik schreeuwde of wat ik bij mij droeg niet overgaf".

„Hoe het met ons zou afgeloopen zijn weet ik niet. Misschien liep zelfs ons leven gevaar. Maar Gode zij dank dat gij nog ter rechter tijd zijt gekomen en ons hebt ontzet. Gij hebt ons een dienst gedaan die...."

„Daarover later", antwoordde Otto glimlachend. „We moeten nu zien, dat ge zoo spoedig mogelijk t'huis komt. Is het nog ver?"

„Geen tien minuten".

Het meisje ging met hem naar haar vader, die intusschen bijgekomen was en, leunende op zijn stok en door de twee anderen gesteund, weer langzaam loopen kon. De aanvaller lag nog altijd op den grond. Zijn kreunen nu en dan bewees, dat de slag hem toegebracht, raak was geweest.

„We zullen hem straks wel vinden", zei de jonker. „Nu eerst naar huis".

Langzaam ging het verder. Hoewel het bijna geheel donker was geworden, had Otto gelegenheid op te merken, dat de oude man een zwaren gouden ring met edelgesteenten droeg en de dochter een halssnoer van parelen met gouden sluiting. Waarschijnlijk had het een en ander de begeerlijkheid der roovers opgewekt, die hen reeds een tijdlang hadden bespied. Dat althans meende het meisje nu te hebben opgemerkt.

De wandeling duurde in deze omstandigheden wel bijna een half uur. Toen stonden zij aan het eind eener korte laan voor een openstaand ijzeren hek, waarachter Otto op een afstand licht bespeurde. Ze gingen binnen en bevonden zich weldra voor een gebouw, dat te oordeelen naar de vele verlichte vensters vrij groot moest zijn. Op 't geluid der bel werd de deur geopend door een bediende, die zeer beleefd het drietal ontving en binnenliet.

„We zijn wat laat Frederik", zei het meisje. „Vraag of mevrouw even in de huiskamer wil komen. Wij hebben een gast meegebracht".

De knecht vertrok, en het drietal ging de huiskamer binnen, waar de oude heer die nog wat versuft scheen, op een rustbank werd neêrgezet. Otto merkte op dat hij hier bij welgestelde lieden moest zijn. Het hooge, ruime vertrek was fraai, jakostbaar gemeubeld. Aan de wanden hingen een aantal portretten, die ridders en edelvrouwen schenen voor te stellen, en onze jonker aanstonds herinnerden aan de ridderzaal op zijn eigen slot Rothenfels.

Doch er was niet veel tijd tot rondsien. Want de vrouw des huizes, een dame van deftig voorkomen, trad binnen. Haar dochter deed nu in korte woorden een verhaal van hetgeen er was voorgevallen, waarbij zij wijselijk verleriei verzweeg dat de toehoorster had kunnen doen ontstellen. Zij zegde Otto hartelijk dank voor de geboden hulp, en hield zich intusschen bezig met haar zorg te wijden aan haar echtgenoot, die zich met de behulp van den bediende zoo dra mogelijk ter ruste begaf.

Terwijl de huisvrouw even de kamer uit was, om naar haar man te zien, herinnerde de dochter zich plotseling dat men nog iemand, daar ginds op den weg had achtergelaten. Otto, die haast maakte, ging met een knecht en een paar arbeiders, van lantaarns voorzien, naar den weg. Wel was het stikdonker, maar toch viel wel zoo ongeveer te bepalen, waar de overval had plaats gevonden. Toen men echter bij het lantaarnlicht op die plek ging zoeken, was nergens de persoon dien het betrof, te vinden. Na een uur waren allen teruggekeerd.

HOOGENBIRK.

INGEZONDEN STUKKEN.

(*Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie*)

AANBIDDING.

o Eeuwig woord van God, dat hoog en dreigend
die wester wolken aan den hemel bouwt,
terwijl de morgen sluim'rend zwijgt en zwijgend
mijn ziel aanbidt en opwaarts schouwt.

Uit druipend groen van purper overbloosd
trilt schelle voorslag op van vogelkoren,
want klageloos wordt ver in 't rozig Oost
de blijde, gouden zomerdag geboren.

Hoe bruischt omhoog in 't wachtend hemelrond
het goud der nog verholen zonnewegen.
Daar wekt de adem van den morgenstond
in 't loof een klatrenden smaragdenregen.

Wat zijn Gods werken grootsch, wat zijn ze boven
ver boven menschelijke mogendheid!
Geslachten die verdweent, 'k wil met u loven
en knielen voor één' Majesteit.

Die roemt g' alleen, o goudgerande mant'len,
waar God Z'n Koningseer mee tooit
en die alleen het zevenkleurig tint'len
der peerlen, die zijn almacht strooit.

Maar, aars'len doet mijn voet bij 't binnentreden
in Uwen tempel, God die alles ziet;
de duist're pool van ongerechtigheden
in mij ontging Uw vlammend' oogen niet.

Ik zou Uw werk in hart en oog weerspieg'len
en al der ziele lof- en dankgeboort,
het bruischend golven of het zachtkens wieg'len
van mijn aanbidding, off'ren in mijn woord.

In 't stille, voorgevoelde middaguur
zou dan bij 's harten wellustvolle kloppen
daar dalen uit des wouds bewogen toppen
Uw Godd'lijk levenswoord voor mij....

Wat werd er van? Daar waarden andre stemmen
door 't bladerruischen van Uw wereldhof;
daar zweefden geesten, haters van Uw almacht
en van mijn offer, — mijner lippen lof.

„Gij zult als God zijn", — „waarom zoudt g' aanbidden
o vrije, godgelijke menschenziel." —
En in de valsche koring, daar zij vielen,
waagd' ik mijn zinnen mee, — en viel.

Nu ziet G' alom des afgods altaar rooken
in 't menschenhart, dat om zijn God niet treurt,
het weefsel van zijn werken heeft verscheurd
en wandelt in zijn trotschheid ongebroken.

Weest dan een woedig' onweersvlucht, o wolken!
Smoort scherpe bliksems in uw diep satijn
en doe het wreedst en billijkst schouwspel blinken:
het kruis — en 't Lam in hellepijn.

Wat spreekt gij, strakke lijnen van die balken
Gij doodsverf van zijn lichaam tegen 't zwart.
Die schichten en die donderslagen spreken,
dat God zijn wraak verscherpt, verhardt.